

Piskovina Poština plačana pri pošti 64290 Trzin
1

P. n.
Koroška osrednja knjižnica
"dr. France Sušnik"
Na gradu 1
62390-Ravne na Koroškem

SLOVENSKI VEŠTNIK, Tarnitzerstr. 16, A-9020 Celovec
Zastopnik za TD: ADIT-926, P. P. 171, 61000 Ljubljana

CELOVEC
TOREK
15. MAJ
1990

Letnik XLV.
Štev. 34 (2549)
Izhaja v Celovcu
Erscheinungsort
Klagenfurt
Poštni urad 9020
Celovec
Verlagspostamt
9020 Klagenfurt
Cena: 7 šil.
din. 10

P. b. b.

Dr. Teodor Domej je za leto 1995 predlagal kritično deželno razstavo o zgodovini Koroške

Koordinacijski odbor: ZSO nikomur ne zapira poti!

Zveza slovenskih organizacij na Koroškem je odločno zavrnila vse napačne izjave, češ da zapira pot do razširitve Koordinacijskega odbora koroških Slovencev. Trdi celo obratno. Predsednik ZSO dipl. inž. Feliks Wieser je v izjavi za Slovenski vestnik izrecno poudaril, da se bo ZSO zavzela za to, da bodo v razširjenem Koordinacijskem odboru dobile mesto vse relevantne in nadkrajevne organizacije koroških Slovencev, če bodo to želele. To velja tudi za strankarskopolitične organizacije koroških Slovencev, je še dodal predsednik ZSO, ki je tudi napovedal, da se bosta jutri sestala upravni in nadzorni odbor ZSO ter v tej zvezi sprejela jasne in nedvoumne sklepe.

SAK dobil derbi s Pliberkom 1:0

(Več na 8. strani)

Deželna razstava izhod iz 10. oktobrske dileme?

Okrogla obletnica koroškega plebiscita iz leta 1920 že meče sence na koroško politično sceno. Pogledi na dogodke pred sedemdesetimi leti se bistveno razlikujejo in skupnih imenovalcev za praznovanje koroškega plebiscita ni videti veliko. Značilno je, da razlike v gledanju niso vezane na narodnostno pripadnost.

Tak vtis so odnesli obiskovalci podijske diskusije na temo „Kaj in kako praznujemo desetega oktobra,“ ki so

jo minuli četrtek zvečer v celovski delavski zbornici pripravile koroške organizacije za izobraževanje odraslih. Od slovenskih organizacij so sodelovale Katoliška prosveta, Katoliški dom prosvete v Tinjah in Krščanska kulturna zveza ter dr. Teodor Domej in dr. Reginald Vospernik. S celovško podijsko diskusijo se je zaključil krog skupaj štirih prireditvev (vse so bile v Šentjurju/St. Georgen am Längsee), med njimi pa je brez dvoma zbudila največ

odziva prav zadnja v Celovcu.

Dr. Domej je v okviru te podijske diskusije, v katero so se vključili tudi številni diskutanti iz vrst poslušalcev, vnesel v razpravo zanimiv predlog, ki je zbudil vsestransko pozornost in deloma celo izrazilo podporo. Predlagal je, da bi v letu 1995 avstrijski in slovenski zgodovinarji pripravili posebno deželno razstavo, ki bi kritično prikazala obdobje zadnjih sto let koroške zgodovine.

Četrtek besedni mnogo-

boj je odprl svobodnjaški deželnozborski poslanec dipl. inž. J. Freunschlag. Menil je, da koroško prebivalstvo več ne burijo toliko dogodki izpred sedemdesetih let, bolj tisti med drugo svetovno vojno in tik po njej. S tem je mislil na partizanski boj, vprašanje meje in usoda tistih Korošcev, ki so bili usmrčeni tik po koncu druge svetovne vojne. Freunschlag se je označil za navdušenega Avstrijca in še podčrtal pomen, (dalje na 2. strani)

Nova vlada v Sloveniji še ta teden?

Predsedstvo republike Slovenije na čelu s predsednikom Milanom Kučanom je za sestavo nove slovenske vlade poverilo krščanskega demokrata Lojzeta Peterleta. V Ljubljani pričakujejo, da jo bo predstavil še ta teden, pri čemer pa ni nujno, da bo sestavljena izključno iz predstavnikov Demosa. Po najnovejših informacijah je prišlo do ponovnih razgovorov med Demosom in ZSMS – liberalno stranko. Seja skupščine je po tem vprašanju sklicana za sredo, 16. maja.

PREBERITE

- 2 Heute im Slovenski vestnik
- 3 Razgovor z novim predsednikom skupščine Slovenije dr. Francem Tom Bučarjem
- 4 SV predstavlja glasbenika Gabriela Lipuša
- 5 Koroška v zrcalu
- 6 Vestnikov roman: „Za dolar človečnosti“
- 6 Koledar prireditvev
- 7 Te dni na televiziji in v radiu
- 8 Šport: spet odlična uvrstitev mladega kolesarja Petra Wroliča

Prireditve v poklon materam

Številna krajevna društva so minulo soboto in nedeljo priredila proslave ob materinskem dnevu. V programih so nastopali večinoma otroci. V Šentjanžu v Rožu pa so pripravili celo igro (na sliki) Muca copatarica. Povsod so bile prireditve lepo obiskane. Več na 5. strani.

Šolstvo spet pred ustavnim sodiščem?

Predstavnik Zveze slovenskih organizacij na Koroškem, podpredsednik Franc Kukovica, ki je tudi predsednik Strokovnega združenja pedagoških delavcev, ter tajnik dr. Marjan Sturm, sta večeraj na Dunaju na skupni tiskovni konferenci s Hrvaškim akademskim klubom ter Hrvaško-gradiščanskim kulturnim društvom na Dunaju pred novinarji avstrijskih in tujih medijev ponovno zavzela kritično stališče do obeh zakonskih osnutkov o manjšinskem šolstvu na Koroškem oz. v Avstriji. Napovedala sta, da se bomo Slovenci v primeru sprejetja zakonskega osnutka o novelizaciji manjšinskošolskega zakona za Koroško ter ustavnega zakona za manjšinsko šolstvo v Avstriji v sedanji obliki ponovno pritožili pri ustavnem sodišču in če bo treba tudi pri mednarodnem evropskem sodišču v Haagu.

Tako Sturm kot Kukovica sta sedanji osnutek za novelizacijo manjšinskošolskega zakona za Koroško ocenila kot nesprejemljiv, ker restriktivno razlaga razsodbo ustavnega sodišča in tudi utrjuje pot do nadaljnjega poglobljenega ločevanja ter do središčnih šol. Uvedba neobveznih vaj iz slovenščine pa bi pomenila nevarno spodkopavanje obstoječega elementarnega pouka na ljudskih šolah na južnem Koroškem.

Zastopniki hrvaških organizacij so poudarili, da so se vse manjšinske organizacije na Gradiščanskem odločno izrekle proti načrtovani novelizaciji manjšinskega šolstva. Igor Schellander

HEUTE IM

Die Seite
für unsere deutschsprachigen Leser/innen

SLOVENSKI VESTNIK

Minderheitenschulgesetz: Wenn nötig wieder bis zum VfGH!

Der Sekretär des Zentralverbandes slowenischer Organisationen in Kärnten, Dr. Marjan Sturm, und der Vorsitzende der Fachvereinigung zweisprachiger Lehrer, Franc Kukovica, erklärten gestern im Rahmen einer Pressekonferenz in Wien, daß die Kärntner Slowenen im Falle der Beschlußfassung der Gesetzesnovelle zum Minderheitenschulgesetz in Kärnten in der derzeitigen Form gezwungen würden, erneut den Verfassungsgerichtshof anzu-

rufen. Auch eine Klage beim internationalen Gerichtshof in Den Haag würde in Erwägung gezogen, teilten Sturm und Kukovica mit.

Wie für die Kärntner Slowenen, so seien die Gesetzesentwürfe auch für die burgenländischen Kroaten nicht akzeptabel, betonte der Sprecher des Kroatischen Akademischen Klubs, der im Rahmen der Pressekonferenz den Standpunkt der burgenländischen Kroaten präziserte.

Kritische Landesausstellung 1995 ein Ausweg aus dem 10.-Oktober-Dilemma?

Einen interessanten Vorschlag, der auf breite, wenn teilweise auch vorsichtige Zustimmung der Diskutanten und Zuhörer der Diskussion „Was und wie feiern wir am 10. Oktober?“ stieß, präsentierte der Wissenschaftler und Historiker Dr. Theodor Domej am vergangenen Donnerstag in Klagenfurt/Celovec.

Domej regte angesichts des permanenten 10.-Oktober-Dilemmas an, daß österreichische und slowenische Historiker den 10. Oktober 1995 in Form einer besonderen Landesausstellung, in welcher Geschichte Kärntens in den letzten hundert Jahren einer kritischen Betrachtung

unterzogen werden sollte, gestalten sollten.

Zur 10.-Oktober-Feier 1990, gab es keine neuen Erkenntnisse, so daß anzunehmen ist, daß der pompös geplante 10.-Oktober-Aufmarsch in Klagenfurt/Celovec ohne die Teilnahme der Kärntner Slowenen stattfinden wird.

Der Zentralverband hat sich gegen diese Art der Feier bereits klar ausgesprochen und stattdessen einen „Bedenktag 10. Oktober“ vorgeschlagen, der Rat der Kärntner Slowenen dürfte – nach Äußerungen von Dr. Reginald Vospornik zu schließen – ebenfalls eine Teilnahme am Aufmarsch ablehnen.

Gorenjski sejem v Kranju

Na razstavišču Gorenjskega sejma v Kranju bodo danes, v torek, 15. maja 1990 odprli 15. sejem kooperacij, industrije, trgovine in drobnega gospodarstva. Odprt bo do 18. maja.

Zloraba

Najnovejša izjava predsedstva Narodnega sveta koroških Slovencev v zvezi z razširitvijo Koordinacijskega odbora koroških Slovencev ne obeta nič dobrega. Ton, v katerem je napisana, dopušča realističen sum, da so se znotraj organizacije uveljavile radikalne sile, katerim ne gre za sporazumne rešitve, temveč za golo oblast.

Način, kako hočejo priti do nje, je brezkompromisen; – po možnosti celo s pomočjo tretjega narodnopolitičnega organa, v konkretnem primeru Kluba slovenskih občinskih odbornikov. Ta naj namreč po sklepu predsedstva NSKS imenuje organizacije, ki naj bi se udeleževale sej Koordinacijskega odbora, dokler – tako v izjavi – ne bo konstituirano „avtonomno zastopstvo koroških Slovencev“, nekakšen organ, v katerem naj bi bile menda zastopane „vse reprezentativne politične sile“.

NSKS je Koordinacijski odbor koroških Slovencev očitno že pokopal, „umazano delo“ do dokončnega razpada pa naj opravi KSOO, da se bo NSKS potem lahko umil roke v vsej svoji nedolžnosti.

KSOO si je na svojem zadnjem občnem zboru zastavil cilj, da postane povsem neodvisen in samostojen narodnopolitični faktor. To pa pomeni, da ne bo dovolil, da bi ga katerakoli organizacija izrabila v svoje namene. Iz tega jasno sledi, da se KSOO v tej igri ne bi smel sam diskvalificirati! -obs

Izjava KSŠŠ/D k ljudskemu štetju 1991

Bliža se leto 1991 in s tem tudi prihodnje ljudsko štetje. Lahko bi rekli tudi preštevanje manjšine, saj se vprašalne pole niso bistveno spremenile od t.i. „ljudskega štetja posebne vrste“ 14. 11. 1976. Razlika je le v izražanju: takrat so spraševali po materinem jeziku, prihodnje leto pa bodo, pravtako kot pri zadnjih štetjih, spraševali spet po pogovornem jeziku.

Isti je ostal tudi vzrok za prikrito preštevanje manjšine: slej ko prej se rezultati teh štetij uporabljajo v škodo narodnih skupnosti. Na osnovi teh štetij namreč mdr. določajo, kje je potreba po dvojezičnem krajevnem napisu (še vedno velja klavzula 25%; da je ta klavzula proti določilom 7. člena Avstrijske državne pogodbe, najbrž ni treba posebej poudarjati).

Da je občin z dvojezičnimi napisi čim manj, je poskrbljeno s tem, da vsak lahko obkroži tudi „Windisch“, ali pa eno izmed teh kombinacij: Deutsch-slovenisch, Slowenisch-deutsch, Deutsch-windisch, Windisch-deutsch, Slovenisch-windisch, Windisch-slovenisch.

Vindiš so uvedli pri ljudskem štetju leta 1939 in vse kaže, da nam bodo vse te možnosti ostale tudi v prihodnje, saj je hon. prof. dr. Ralf Unkart, ki je za to pristojen, že na Koroških kulturnih dnevih decembra lani dejal, da deželna vlada vprašalnih pol ne namerava spreminjati.

Kot vedno bodo najbrž tudi v prihodnjem letu občinski uradniki „pregovarjali“ ljudi, naj se vendar označijo z vindiš. Tako je npr. tudi prof. Erik Prunč rekel, da je njegov pogovorni jezik oficialno vindiš, ker je uradnik „prepri-

čal“ njegovo mamo, da ne zna slovensko. Ni namreč poznala slovenske besede za „Bahnhofsvorsteher“.

Edina razlika med ljudskim štetjem posebne vrste l. 1976 in ljudskim štetjem 1991 je le v zadržanju koroških Slovencev do teh nesramnosti: 76. leta je protest Slovencev in širokega solidarnostnega komiteja dosegel, da je bilo na Dunaju več Slovencev kot na Koroškem. Danes pa smo se očitno že spoprijaznili s tem. Nekateri celo predlagajo, da naj bodo ljudska štetja osnova za ugotovitev volilne pravice za volitve v „slovenski parlament“. (Predlog udeležencev krajevnega sestanka NSKS v Dobrli vasi za „slovenski parlament“, nt, 16. marca 1990, stran 3).

Nedavno je centralni statistični urad sporočil, da namerava v naslednjih tednih razposlati nekaj poskusnih pol za ljudsko štetje 1991. Kdor jo prejme, jo lahko, če hoče, izpolni ter zapiše, ali mu katero od vprašanj ni všeč in zakaj ne.

Zato Klub slovenskih študentov in študentk na Dunaju na vse, ki boste prejeli poskusne pole, apelira: odločno protestirajte proti vprašanju po pogovornem jeziku, ker to je le prikrito preštevanje manjšine in s tem jasna diskriminacija vseh narodnih skupnosti v Avstriji.

Od centralnih organizacij, zlasti od NSKS, pa pričakujemo, da se jasno izrečejo proti takemu preštevanju manjšine ter se zavzamejo za črtanje tega vprašanja na popisnih polah.

KSŠŠ/D

**Slovenski vestnik
dvakrat tedensko**

Deželna razstava izhod iz 10. oktobrske dileme?

(Nadaljevanje s 1. strani)

ki ga je za nadaljnji razvoj dežele imela pravica do samoodločbe v letu 1920. Zanj je praznovanje desetega oktobra nesporno.

Za to, da bi kot zgodovinska praznika dobila vidnejši mesti petnajsti maj (dan podpisa Avstrijske državne pogodbe) in 26. oktober (avstrijski nacionalni praznik), se je zavzel dr. Vospornik, ravnatelj gimnazije za Slovence. Pristavil pa je, da si za koroške Slovence tudi lahko predstavlja sodelovanje pri praznovanju plebiscitnega dne. Predlagal je slavnostno sejo deželnega zbora s sodelovanjem Slovencev, nove oblike množičnega praznovanja pa naj bi po njegovem iskala mladina.

G. Spath, oficir avstrijske vojske in človek, ki se vključuje v koroške organizacije, ki gojijo vojaške in bojovni-

ške tradicije, vidi v bojih za državno mejo po letu 1918 le boj Korošcev proti zunanjemu napadalcu. Med drugim pa je tudi menil, da je vsak dvom o upravičenosti praznovanja desetega oktobra sumljivo dejanje.

Deželnozborski poslanec

ljudske stranke Leo Uster se je spomnil tistih več kot deset tisoč Slovencev, ki so 10. 10. 1920 glasovali za Avstrijo, zanje pa je uporabil naziv „Windische“. Omenil je še, da bo dežela za letošnja plebiscitna slavja izdala sedem milijonov šilingov. Napove-

dal je tudi posebno publikacijo koroškega deželnega arhiva.

Kritično se je oktobrskih slavij dotaknil deželnozborski poslanec socialistov mag. Peter Kaiser. Predvsem je opozoril na to, da pri plebiscitu ni šlo za odločitev na jezikovni podlagi.

Da jo ob desetem oktobru obhajajo čudni občutki, je izpovedala mag. Maria Kircher-Kohl. Rekla je, da jo navdajajo skrbi, ker praznujejo plebiscitni dan v znaku mejnega mita in ker je antifazišem na Koroškem za mnoge sumljivo zadržanje.

Negotovanje med delom poslušalcev v dvorani so zbudile besede zgodovinarja dr. Teodorja Domeja, ker je plebiscitni dan označil tudi kot dan konfrontacije med narodom na Koroškem, kot dan predsodkov, razočaranih upov in neizpoljenih obljub,

praznovanje tega dneva pa tudi kot primer za zlorabo zgodovinskih jubilejev. Zagovarjal je odkrito soočenje z zgodovinskimi procesi in za leto 1995 predlagal že omenjeno posebno deželno razstavo, ki bi kritično prikazala obdobje zadnjih sto let koroške zgodovine.

Pripravljenost za organizacijo kritične zgodovinske razstave, ki naj bi jo v letu 1995 pripravili avstrijski in slovenski zgodovinarji, pa zbuja nekaj upanja. Očitno se ni mogoče argumentirano upreti prizadevanju, da se je treba soočiti tudi s konfrontacijskimi obdobji novejših koroške zgodovine. Nekaj tega upanja seveda splahni ob dejstvu, da za dele koroškega prebivalstva velja, da se mita vojskavih bojev za mejo in plebiscita ne sme nihče dotakniti.

K besedi so se javili tudi številni diskutanti iz dvorane.

ZVEZA SLOVENSKIH ORGANIZACIJ NA KOROŠKEM vabi na

krajevni sestanek

v četrtek, 17. maja ob 20. uri
v sejni sobi nad zadrugo v
Železni Kapli

Predsednik ZSO dipl. inž. Feliks Wieser in podpredsednik Franc Kukovica vas bosta informirala o aktualnem položaju v šolstvu, o perspektivah sodelovanja z NSKS oz. o Koordinacijskem odboru, o stališču ZSO do desetooktobrskih praznovanj ter o možnostih gospodarskega razvoja v občini Železna Kapla.

VSI PRISRČNO VABLJENI!

Aktualni razgovor

z dr. FRANCETOM BUČARJEM,
predsednikom skupščine Slovenije

9. maja t.l. se je v Ljubljani konstituiral prvi večstrankarski parlament v povojni zgodovini republike Slovenije. Za predsednika je bil izvoljen dr. France Bučar, predstavnik Slovenske demokratične zveze, ki pripada Demosu. Z novim predsednikom, ki je s svojim nastopnim govorom sprožil različne reakcije v slovenski javnosti, se je pogovarjal glavni urednik Ivan P. Lukan.

Čim krajša bo doba, tem večji bo uspeh“

Gospod predsednik dr. Bučar, najprej sprejmite naše iskrene čestitke k izvolitvi. Naše prvo vprašanje se seveda glasi, kako se nekaj minut po izvolitvi počutite v tej odgovorni funkciji?

Predvsem čutim odgovornost. Te funkcije nisem pravič vesel v tem smislu, da bi mi prinesla neko oblast ali kaj podobnega. To funkcijo sem sprejel, ne da bi se delal skromnega, ker sem že tudi bolj v letih, prav zato, ker smatram, da se stvari same od sebe ne bodo spremenile, če jih ne bomo spremenili mi. Moja generacija, tudi jaz osebno sem med vojno sodeloval z osvobodilno fronto, za osvoboditev slovenskega naroda, zato mislim, da ima prav naša generacija dolžnost, da te stvari postavi na pravo meto, kar doslej ni bilo storjeno.

Pomeni to tudi, da boste na nek način izstopili iz strankarske vezanosti in se tako rekoč postavili nad vse stranke kot predsednik vsega parlamenta, kot ste to že rekli. To pa posebno pri pomembnih točkah, ki jih ne bi smeli strankarsko obravnavati, ampak dajati prednost narodnemu interesu.

S tem se strinjam, vendarle mislim, da je moja izvolitev rezultat podpore stranke, kateri pripadam oz. koalicije Demosa. Jaz moram nekako uresničevati ta program. Veseli me, da je v osnovnih potezah v bistvu skladen tudi s skoraj vsemi strankami. V tem pogledu vidim svojo delovno nalogo skoraj nadstrankarsko in dejansko v interesu slovenskega naroda.

Nekateri poslušalci so posebno prvi del vašega nastopnega govora občutili kot zelo oster (glej stolpec desno!). Šele v drugem delu ste trditve relativirali. Ali mislite, da je bilo treba o preteklosti poslancem in s tem tudi slovenski javnosti spregovoriti v taki obliki, namreč obračunati z njo in potem začeti na novo.

Prvi del govora se je tudi meni osebno zdel nekoliko oster, pa sem ga namenoma tako postavil. Če hočemo zastaviti novo pot, moramo obračunati s preteklostjo, s preteklimi napakami in jih razjasniti. Mislim, da je to popolnoma jasno in celo nujno. Če hočemo napredovati, moramo odkriti naše napake v preteklosti. Brez tega ni rešitve.

Slovenska skupščina bo v prihodnosti nekako pristojna tudi za Slovence v zamejstvu, za slovenske narodnostne skupnosti v Italiji, Avstriji in na Madžarskem pa tudi za ostale Slovence, ki živijo po svetu. Kaj vi mislite, bo tudi pri tem potreben nov začetek, se bo tudi pri tem, kar se tiče preteklosti in bodočnosti, kaj spremenilo.

Ne vem, koliko se bo dejansko lahko takoj spremenilo. Dejstvo pa je, da je bila dosedanja politika do naših

ljudi zunaj naših formalnih meja popolnoma zgrešena, protinarodna, podrejena strankarskim interesom in če moramo politiko kje zastaviti resnično iz vidika interesov narodne celote, jo moramo predvsem v odnosih do naših sorojakov, ne bom rekel manjšin, ker se mi zdi to popolnoma neustrezen pojem iz preteklega stoletja. Do naših rojakov v tujini moramo vzpostaviti popolnoma drugačen odnos. Dokler tega ne bomo storili, je to pravi zločin proti slovenskemu narodu, namreč da mi najbolj osnovne in temeljne interese slovenskega naroda podrejamo strankarskim interesom. Pri tem pa mislim, da niso možni nobeni kompromisi.

Ta parlament je izvoljen za 4 leta. Mislite, da bo njegov mandat izdržal to dobo, ali pa predvidevate, da bo program reform, novega začetka, nove

ustave in velikih sprememb že prej obrodil tolikšne sado-ve, da bo prišlo do predčasnih volitev.

To je odvisno od tega, kako bomo mi uspeli z novo ustavo in z realizacijo teh naših ciljev. Pot do sprememb, ki jih hočemo doseči in ki so nujne, pelje preko nove ustave kot praga, ki ga moramo prekoračiti, in čimprej bomo ta prag prestopili, toliko prej bomo krenili v nove razmere. Sprejetju nove ustave mora slediti tudi rekonstrukcija celotne družbene zgradbe in s tem povsem razumljivo tudi naše skupščine. To pomeni, če bo šlo vse po sreči, ta skupščina ne bo zdržala 4 leta, ampak bistveno manj. Lahko rečem, čim krajša bo ta doba, tem večji bo uspeh.

Gospod predsednik, hvala za razgovor in veliko uspeha v tej funkciji.

Hvala, veselim se sodelovanja z vami.

V novem slovenskem parlamentu je zastopanih devet različnih strank. Od teh jih je šest združenih v Demos, ki ima s 126 poslanci od skupno 240 absolutno večino, in si je poleg predsednika izglasoval tudi oba podpredsednika...

dr. France Bučar

je bil rojen 2. 2. 1923 v Bohinjski Bistrici. Sodeloval je v OF od leta 1941. Aretiran in interniran v Gonars. Po kapitulaciji Italije je bil odpeljan v Nemčijo. Od tam je pobegnil in se leta 1944 vključil v Gorenjski odred. V Koroškem odredu je bil komisar čete. Končal pravno fakulteto. Po diplomi l. 1947 dobil službo v republiški upravi. Zaposlitev je kot sam pravi „nova visoka šola in poguba hkrati, kajti začel je jesti od drevesa spoznanja.“

France Bučar je dalj časa opozarjal na posledice prisilne konstrukcije družbene realnosti, zaradi tega je večkrat prišel v konflikt z njenimi nosilci in bil zato deležen raznih oblik ekskomunikacij. L. 1963 je začel predavati na Pravni fakulteti javno upravo. V letih 1976-77 je bil odstranjen s fakultete zaradi knjige Podjetje in družba, češ da je prozaično usmerjena in ni v skladu s sistemom. Poleg omenjene knjige je napisal še: Uvod v javno upravo, Sodobne organizacijske teorije, Upravljanje – resničnosti in utvara, Usodne odločitve in vrsto strokovnih člankov. France Bučar je eminenten znanstvenik in angažiran kulturni delavec.

Spoštovani zbor!

Bolj kot občutek dolžne zahvale za izkazano zaupanje, da ste me izbrali za predsednika tega visokega zbora, me pretresa zavest o zgodovinski in usodni prelomnici sedanjega trenutka za slovenski narod. S konstituiranjem te skupščine lahko smatramo, da se je končala državljanska vojna, ki nas je lomila in hromila skoraj celega polstoletja. Državljska vojna namreč ne more biti končana – naj gledamo na to kakorkoli že – če imamo opraviti z njenim najpomembnejšim in najbolj usodnim nasledkom t.j. monopolom ene politične stranke, ki je to vojno začela prav z namenom, da si prisvoji monopol oblasti in da s položajem te oblasti po svojih predstavah preoblikuje narodovo usodo.

Gre za popravek tiste usodne zmote, ki nas je hujje prizadela, kot mnoge katastrofalne nesreče v naši narodni zgodovini. Če nam je bilo pogosto zelo hudo, če so se krivili naši hrbti pod udarci tuje pesti in tujega biča, je bil to vendarle jarem, ki so nam ga nataknil tujci. Nikoli pa niso mogli tujci doseči naše notranjosti, naše volje do življenja, našega človeškega ponosa. Jarem, ki smo si ga naredili v tej državljanski vojni sami, je hujši, zlasti v svojih posledicah, kot vse, kar smo doživeli doslej. To je jarem domnevne posesti absolutne resnice, ki ve za vse zakonitosti družbenega razvoja, ki ve, kaj odloča o ljudski sreči ali nesreči, in ki zlasti ve, kako je treba družbo preoblikovati, da bomo dosegli tisti raj na zemlji, ki ga v svojih predstavah povsem jasno vidimo na obzorju.

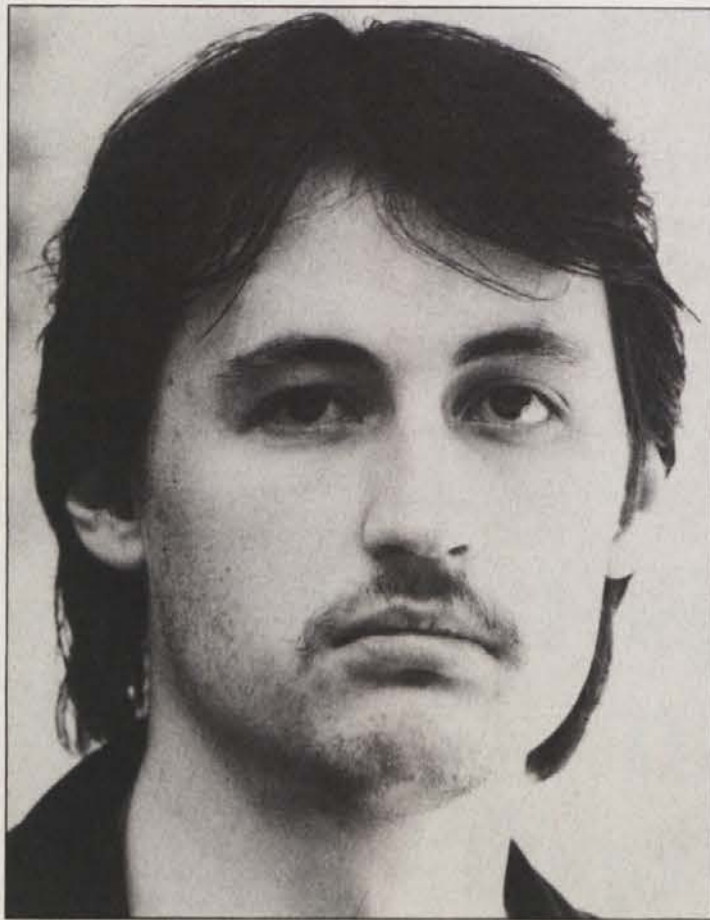
In če smo v posesti absolutne resnice, če smo graditelji na znanstvenih temeljih zasnovane nove družbe sreče in blagostanja, je razumljivo, da je vsakdo, ki ima drugačne predstave, drugačno videnje človeške usode, že s tem samim ne samo naš sovražnik, ampak sovražnik človeštva: zapira mu pot do sreče. Take ljudi je treba neizprosno preganjati, treba jih je izbrisati in zatreti kot škodljivi plevel. Tudi fizično, če treba...

SV predstavlja

V rubriki „SV predstavlja“ gre tudi tokrat za glasbo. Sogovornik našega urednika Andreja Kokota je bil mladi glasbenik Gabriel Lipuš, ki ubira povsem novo pot, ki jo lahko smatramo za večdimezionalno, saj se ukvarja z več vrstami glasbe. Kot pevec je tudi interpret klasične glasbe, sam pa poje in instrumentalno izvaja tudi svoje skladbe, seveda ob sodelovanju drugih glasbenikov.

Gabriel Lipuš ima vse potrebne glasbene kvalifikacije, kljub temu pa se še izpopolnjuje pri znanih mojstrih oz. glasbenih inštitucijah. Po poklicu je učitelj glasbe na eni izmed celovških srednjih šol. Je torej v celoti zaposlen z glasbo, kar velja seveda tudi za njegov prosti čas, ko se zadržuje v svojem glasbenem studiu in komponira. Skladbe piše za ansambel „Plevel“ in lastne glasbene nastope. Mlademu ustvarjalcu je glasba tudi sredstvo njegove umetniške izpovedi.

Zanimalo nas je, kako nastajajo njegove skladbe, kako gleda na koroško glasbeno sceno, kakšni so njegovi načrti za bodočnost in še kaj.

Gabriel Lipuš

rojen 16. 3. 1965 v Železni Kapli, maturiral l. 1983, Pedagoška akademija – učiteljski izpit l. 1986; od tedaj učitelj glasbe, ta čas poučuje na gimnaziji.

Poleg dela je od leta 1984 študiral solopetje na celovškem deželnem konservatoriju (prof. J. Kampus), od leta 1986 teorijo jaza in klavir (dr. H. Neuwirth); v letih 1989 – 1990 pa na Akademiji za jazz v Gradcu jazz-vokal pri Jay Clayton (ZDA).

Od leta 1985 do 1989 je bil član plesne skupine „Studio Gruppe“ (H. Linkerhägner) v Celovcu – izrazni, moderni in jazz ples. Sodeloval je pri raznih zborih, med drugim tudi v mestnem gledališču Celovec

Nastopa v raznih formacijah; piše glasbo za televizijo, oder... od leta 1989 sodeluje tudi kot studio-glasbenik (pevec), aranžer in komponist pri raznih produkcijah. Izdal je dve plošči PLEVEL I in PLEVEL II skupine „Plevel“ (Založba Drava) in letos aprila skupno s Poldetom Bibičem kaseto za otroke na besedilo Toneta Pavčka „Juri Muri v Afriki“ – (Mohorjeva založba).

Njegov glasbeni stil vsebuje elemente jaza, popa in šansona.

Veselje do glasbe – uspeh v ustvarjanju

Pogovor smo začeli z običajnim, a za informacijo vendarle pomembnim vprašanjem, kdaj se je odločil, da se bo posvetil glasbi. Gabriel ni dolgo razmišljal in takoj dejal, da že v rani mladosti, se pravi že v ljudski šoli, in dodal, da tam pač ni imel prave možnosti za razvoj. Vendar si je prve izkušnje z instrumenti pridobil v tamburaškem ansamblu Slovenskega prosvetnega društva „Zarja“ v Železni Kapli, pri katerem je nekaj časa igral. Večje možnosti so se mu odprle z vstopom v slovensko gimnazijo v Celovcu. V dijaškem pevskem zboru in ob dobrih glasbenih pedagogih se mu je začel odpirati čudoviti svet glasbe. A že tedaj je spoznal, da glasbeno ustvarjanje zahteva resen pristop, vaje in učenje.

Gabriel je postal kreativen že v dijaških letih. V skupini JADAGANI se je uril na instrumentih in v interpretaciji moderne glasbe. Ta dijaška skupina je bila dejansko zelo uspešna in postala je znana tudi izven šolskih okvirov. Odločilno za njegovo glasbeno pot pa je bilo, je dejal Gabriel, da se je vpisal na pedagoško akademijo. Tam je srečal prof. Wernerja Gruberja, ki je odkril njegovo nadarjenost. „Prof. Gruber me je spodbudil, da sem se vpisal še na celovški konservatorij in študiral solopetje. Njemu se moram zahvaliti, da sem se odločil za študij glasbe“, je poudaril Lipuš. „Poleg solopetja sem se začel zanimati tudi za kompozicijo. Prof. Gruber mi je omogočil, da sem se učil tudi teh zakonitosti, rokodelstva, brez katerega ni mogoče ustvariti kom-

pozicije, zato sem mu iskreno hvaležen“. To je bila tudi osnova za možnost nadaljnega študija v Gradcu, na Dunaju ter za sodelovanje pri raznih skupinah kot so operni zbori in drugi glasbeni ansambli. Končal je tudi usposabljanje za igranje kitare in klavirje. Vendar je, kot sam pravi, njegov instrument glas – petje.

V času njegovega študija je nastal ansambel „Plevel“. Z njim je izvedel vrsto uspešnih koncertov, izdal dve LP-plošči, prvo v samozaložbi, druga pa je izšla pri Založbi Drava v Celovcu. Skupaj s člani ansambla (Günterjem Hofbauerjem, Günterjem in Robertom Lenartom, Markom Lacknerjem, Gertom Prixom) je zadovoljen, da sta obe plošči šli dobro v prodajo.

In kakšna je glasba, ki jo ustvarja Gabriel Lipuš? „Svoje glasbe ne bi uvrščal v posebno kategorijo, ker vse-

buje različne elemente popglasbe, jaza in šansona“. To, kar je za Lipuša značilno, je brez dvoma kvaliteta. V tem oziru je dosleden. Kritiko, če je stvarna, z razumevanjem sprejme in se ob njej uči, zato je za vsako pripombo hvaležen. Svoje nove skladbe snema in preverja v skupnem studiu z Danielom Bogatajem. Naprave za tak studio niso poceni, a so za tako delo nujno potrebne, ker lahko na kraju samemu oblikuje melodijo in že takoj preverja izdelani „produkt“.

Mnogokrat se samo po sebi postavlja vprašanje, ali nastane prej melodija in šele potem besedilo. Tudi na to je Lipuš jasno odgovoril, da je zanj primarno besedilo, razen če gre samo za instrumentalno glasbeno opremo, kot na primer za film, odrsko predstavo ali kaj podobnega. Posebej je pripomnil, da sam ne piše besedil in tudi ne takih melodij, za katere bi kdo pozneje pisal besedilo, kot se

pri skladateljih narodnozabavnih melodij često dogaja. Za nastanek Lipuševih melodij so odločilna besedila. Ta mu zbudijo inspiracijo za nove melodije. Pri tem pa je odločilna umetniška raven teksta. Seveda mora biti besedilo tako, da skladatelja nagovori. Iz pesmi, ki jih je uglasbil, je razvidno, da si je izbral tekste najboljših slovenskih besednih umetnikov kot so Igo Gruden, Ivan Minatti, Kajetan Kovič, Dane Zajc, Tone Pavček in drugi. Išče pa tudi besedila domačih koroških umetnikov in pravi, da jih ima že nekaj, ki jih bo uglasbil.

V zadnjem času se Gabriel Lipuš posveča uglasbitvam pesmi za otroke. Njegova zadnja kaseto, ki jo je pred kratkim predstavil javnosti, „Juri Muri v Afriki“ je prava glasbena pravljica, ki jo je zložil na besedilo znanega slovenskega pesnika Toneta Pavčka. Na predstavitev pri naših društvih smo lahko prisluhnili tej čudoviti pravljici, ko se mali junak Juri Muri poda na pustolovsko pot v daljnjo Afriko. Prav s to kaseto (možno jo je kupiti v obeh slovenskih knjigarnah v Celovcu – tam so na voljo tudi plošče ansambla „Plevel“) je

Lipuš brez dvoma dosegel novo dimenzijo svojega ustvarjanja.

Gabriel o kvaliteti svoje glasbe noče dajati posebnih ocen, temveč pravi, da se strinja z znanim pisateljem Jawlenskym, ki je rekel, da umetnost vsakdo razume tako, kakor jo pač sam lahko duhovno dojame. S tem pa smo tudi pri kritični točki, namreč pri glasbeni sceni slovenske narodne skupnosti na Koroškem. Lipuš v tem oziru meni, da taka scena pri nas ne obstaja. S tem ne misli na izvajalce glasbe, pač pa na tiste, ki bi njen razvoj lahko podpirali in usmerjali. Konkretno na tiste naše ustanove, ki so odgovorne za naš kulturni razvoj. Nadarjene posameznike bi morali štipendirati in jim omogočiti izpopolnjevanje doma in v tujini. Ansambla, ki bi ga smatral za perspektivnega, Lipuš ni hotel navesti, ker bi s tem morda storil krivico drugim, pač pa je dejal: „Zelo resno jemljem Emila Krištofa, ki je res mojster svojega instrumenta.“

Pohvalno pa se je izrekel tudi o Krščanski kulturni zvezi, ki je bila njegovim prizadevanjem za ustvarjanje glasbe za mladino zelo naklonjena. To pa lahko zapišemo tudi za Slovensko prosvetno zvezo in Založbo Drava, ki bosta v knjižni dar SPZ za leto 1991 vključili Lipušev kaseto novih pesmi. To pa je že tudi odgovor na vprašanje o bodočem delu Gabriela Lipuša, saj bo imel s skladbami in snemanjem nove kasete v poletnih mesecih dovolj opravka. Zaupal nam je še, da bo tudi pri tej kaseti vključil odlične sodelavce kot so Polde Bibič in drugi.

Ob koncu nam je Gabriel Lipuš še povedal, da z ansambлом „Plevel“ pripravljajo samostojni koncert, ki bo v četrtek, 31. maja v Mladinskem domu Slovenskega šolskega društva v Celovcu, Mikschallee 4.

Gabriel Lipuš in Polde Bibič na predstavitvi kasete „Juri Muri v Afriki“

Oder v Bilčovsu je bil skoraj premajhen, toliko otrok je prišlo, da čestita materam za praznik

Otroci so počastili matere

Številne proslave, ki so jih krajevna društva priredila minulo soboto in nedeljo, so bile namenjene materam. Na njih so jim otroci in odrasli izkazali svojo hvaležnost in ljubezen, saj matere preko leta mnogo žrtvujejo za svoje otroke, zato je prav, da se nanje spomnijo ob materinskem dnevu.

Tovrstne prireditve so prisrčne, saj jih po večini obli-

kujejo otroci, ti pa so vedno iskreni. Svojo hvaležnost mamicam izkazujejo na različne načine, z recitacijami, petjem, igranjem na instrumente ali kratkimi igranicami.

V Šentjanžu v Rožu so materinsko proslavo razdelili na dva dela, prvega so oblikovali domači tamburaši in učenci glasbene šole, drugega pa mladi igralci, ki so prvokrat

zaigrali Muco copatarico.

„Lani smo se odrasli predstavili z igro Dobrnik in požigalci, letos pa se z igro Muca copatarica predstavljajo naši najmlajši“, je v imenu prireditelja dejal Hanzi Wieser. Igrica je bila res dobro pripravljena. Režiser Rado Mužan jo je prepletel s plesom, zbrali pa so tudi primerno glasbo. Muca je copate, ki so jih otroci zvečer pozabili na igrišču, pobrala – in zjutraj jih ni bilo. A ker so sklenili, da bodo z muco dobri in da bodo drugič bolj pazili, jim jih je vrnila. Stvar se je torej dobro iztekla. Obiskovalci so bili nad igrico navdušeni, veseli pa so bili tudi nastopajoči mladi igralci in igralke.

Tudi materinska proslava, ki je bila v Bilčovsu, je povsem uspela tako s strani nastopajočih kot tudi obiska, kajti dvorana pri Miklavžu je bila nabito polna. Poleg domačega društvenega zbora in otroških skupin, je sodelovala tudi mladina bilčovske ljudske šole. Mamice (in tudi očetje) so bile za tako lep nastop mladih hvaležne in zelo počaščene.

Pogumni harmonikar iz Šentjanža

Otroci so bili veseli, ko jim je Muca copatarica vrnila pozapljene copate

Pri Karavanškem predoru vse po načrtih

ŠENTJAKOB. – Generalni direktor avstrijskih Turških avtocest Karl Just je sporočil, da se tako avstrijska kot jugoslovanska stran držita časovnega načrta za zgotovitev Karavanškega predora, ki bo povezoval Koroško in Slovenijo na liniji Kot pri Šentjakobu – Hrušica. Zato je Just tudi dejal, da ta čas termin odprtja s 1. junijem 1991 ni vprašljiv.

Na avstrijski strani so doslej končali že skoraj polovico zaključnih del, za portalnim poslopjem pa bodo – v sodelovanju z jugoslovanskim partnerjem – lahko že v doglednem času začeli z elektro-strojnimi inštalacijami. Zaživelo pa je tudi gradbišče, na katerem gradijo s pred-

rom povezane mostove, ras-tejo pa tudi že uradni carinski prostori, ki bodo 1,5 kilometra pred predorom, v carinskem in upravnem posljpu pa nadaljujejo z notranjimi deli. V zvezi z dovoznicami na karavanško avtocesto pa je Just poudaril, da so v glavnem že končane, manjka le še razpis za nekaj manjših gradbenih del.

Caritas bo zbiral stara oblačila

CELOVEC. – Za 19. maj 1990 Caritas napoveduje ponovno zbiralno akcijo starih oblačil. Vse Korošče naproša, da nepotrebnih oblačil ne bi odvrgli v koš, temveč se poslužili vrečk, ki jih bo Caritas razdelil še pred zbiralnim dnevom. S starimi oblačili, tako pravi Caritas, lahko tudi vi pomagate številnim ljudem po svetu.

Delničarska ABC

CELOVEC. – Veste, kaj je borza? Seveda: to je po natančnih pravilih organiziran trg z vrednostnimi papirji, ki deluje na določenem kraju in ob določenem času. Borza pa se imenuje tudi poslojje, v katerem poteka tako trgovanje. Borzni indeks pa je vsakakor vrednostno merilo za prikaz tečajnih sprememb, ki notirajo na borzi, je pa tudi pokazatelj za trend borze.

Več o abecedi, ki jo uporabljajo delničarji – morda tudi vi – vse to pa v slovenski razlagi, izveste iz priročnika „Delničarska abeceda“, ki ga je izdala Zveza slovenskih zadrug skupno s svojimi posojilnicami.

Že kmalu prejšnje občinske meje?

CELOVEC. – Deželni zbor je sklenil, naj se ustvarijo možnosti za spremembo občinskih meja, saj kar v 28 nekdanjih občinah zahtevajo povrnitev v prejšnje stanje. Kot način, kako take iniciative lahko realizirajo to zahtevo, je deželni zbor določil, da morajo v teh nekdanjih občinah najprej zbrati podpise vsaj 5 odstotkov volilnih upravičenih za izvedbo posebnega glasovanja, pri katerem se mora za ponovno osamosvojitve izreči nad 50 odstotkov volilnih upravičenec.

Referent za občine pri deželni vladi Ambrozy pa je v razpravi tudi posvaril pred vzpostavljanjem nekdanjih občinskih meja. S primerom občin v Krški dolini (Glödnitz, Deutsch-Griffen in Weitsfeld) je prikazal, da bi imele posamezne občine po taki strukturni reformi na voljo znatno manj sredstev. Pa tudi stroški za izvedbo samega prestrukturiranja bi bili ogromni: znašali bi namreč kar 250 milijonov šilingov.

Uspešna bilanca

CELOVEC. – Deželna organizacija Zveze upokojencev Avstrije je preteklo soboto v Domu sindikatov v Celovcu izvolila novo predsedstvo in podala poročilo o dejavnosti v zadnjih dveh letih. Za novega predsednika organizacije, ki samo na Koroškem šteje 35.000 članov (!), je bil izvoljen bivši državni poslanec Heinz Gärtner, dosedanji predsednik Hans Pawlik je iz starostnih razlogov (75 let) odstopil. Deželni tajnik bo še naprej aktivni Franz Poganitsch (slika zgoraj).

Več nesreč...

CELOVEC. – V prvih treh mesecih se je na koroških cestah pripetilo kar 640 nesreč, pri katerih so bili udeleženci poškodovani. V primerjavi z istim časovnim obdobjem lani je število naraslo za 97. Pri teh nesrečah je bilo poškodovanih 842 oseb, nesreče pa so terjale tudi 20 smrtnih žrtev. Povečalo se je tudi število pijanih voznikov.

	TV AVSTRIJA 1	TV AVSTRIJA 2	TV SLOVENIJA	TE DNI NA TELEVIZIJI
TO 15.5.	9.05 Sinha Moca; 10.30 Večni Rembrandt; 14.20 Batman; 14.45 Hiša na Eaton trgu; 15.30 Otroški spored; 18.00 Mi; 18.30 Dom za živali; 19.30 Čas v sliki; 19.53 Vreme; 20.00 Šport; 20.15 „Univerzum“ v kraljestvu lam; 21.07 Giulia; 22.00 Pogledi s strani; 22.10 Pesti v temi; 23.45 Aktualno; 23.50 Serpico; 0.35 Poročila.	16.55 Leksikon umetnikov; 17.30 Orientacija; 18.00 sinha Moca; 18.30 Wurlitzer; 19.00 Koroška danes; 19.30 Čas v sliki; 19.53 Vreme; 20.00 Kulturni žurnal; 20.15 Ja ali ne; 21.07 Zunanjepolitični report; 22.00 Čas v sliki; 22.20 Šport; 22.40 Kavarna Central; film po želji.	9.00 Spored za otroke: Zgodbe iz školjke; Šolska tv; Kmečki upori na Slovenskem; 11.15 Osmi dan; 15.00 Žarišče; 15.30 Sova – Shaka Zulu; 16.30 Dnevnik; 16.45 Mozaik; 17.45 Spored za otroke: Lonček kuhaj; 19.00 Risanka; 19.30 Dnevnik; 20.05 Moja poslednja sanja; 21.05 Cirkom musica; 22.05 Dnevnik; 22.25 Sova – Shaka Zulu; Videostrani.	
SR 16.5.	9.05 Sinha Moca; 10.30 Neskončna prerija; 14.25 Batman; 14.50 Vesoljska ladja Enterprise, v 30 nadaljevanjih; 15.30 Otroški spored; 18.00 Mi; 18.30 Dom za živali; 19.30 Čas v sliki; Vreme; 20.00 Šport; 20.15 Dediščina Guldenburgovih; 21.00 Pogledi s strani; 21.10 Bosonoga grofica; 23.15 Aktualno; 23.20 Gledališče groze; 1.00 Poročila.	16.55 Leksikon umetnikov; 17.30 Dežela in ljudje; 18.00 Sinha Moca; 18.30 Wurlitzer; 19.00 Koroška danes; 19.30 Čas v sliki; 19.53 Vreme; 20.00 Kulturni žurnal; 20.15 Smrtni posej; 21.45 Novo v kinu; 22.00 Čas v sliki; 22.25 Šport; Poročila.	9.00 Spored za otroke: Nana, mala opica; Predvidljiv umor; Moja poslednja sanja; 15.00 Žarišče; 16.30 Dnevnik; 16.45 Mozaik; Judje v Sloveniji; 18.05 Spored za otroke; 19.00 Risanka; 19.20 Dobro je vedeti; 19.30 Dnevnik; 20.05 Hladni medij; 21.45 Dnevnik; 22.05 Arena – zvezde leta; 22.40 Sova – Shaka Zulu; Videostrani.	„Univerzum“ – v deželi lam Torek, 15. 5. 1990, TV A1, 20.15 – V priljubljeni poljudnoznanstveni oddaji „Univerzum“ bomo tokrat spoznali kraljestvo lam. Wolfgang Bayer je avtor dokumentacije o življenju lam, ačpakov, guanadov, južnoameriških sorodnikov velblodov. Ekspedicija bo vodila od visoke planjave Andov prek step do samote Ognjene dežele.
ČE 17.5.	9.05 Sinha Moca; 10.30 Bosonoga grofica; 14.20 Batman; 14.45 Vesoljska ladja Enterprise; 18.00 Mi; 18.30 Dom za živali; 19.30 Čas v sliki; 19.53 Vreme; 20.00 Šport; 20.15 Grand prix ljudske glasbe; 22.00 Pogledi s strani; 23.10 Aktualno; 23.15 Revanža; 0.55 Poročila.	16.10 Leksikon umetnikov; 16.15 Šport; 17.15 Odkritja pod vodo; 18.00 Sinha Moca; 18.30 Wurlitzer; 19.00 Koroška danes; 19.30 Čas v sliki; 19.53 Vreme; 20.00 Kulturni žurnal; 20.15 Notranjepolitični report; 21.05 Kulturni report; 22.00 Čas v sliki; 22.25 Klub 2; Poročila.	9.00 Spored za otroke: Grizli Adams; Šolska tv; 10.05 Šolska tv; Kulturna dediščina; 10.35 Mostovi; 15.05 Žarišče; 16.30 Dnevnik; 16.45 Mozaik; 18.20 Spored za otroke: Poletje v Dolini ribnikov; 18.35 Ovčar Hobo; 19.00 Risanka; 19.30 Dnevnik; 20.05 Vnovič v Bridesheadu; 21.00 Tednik; 22.05 Dnevnik; 22.25 Leta odločitve, slov. film.	Leta odločitve – slov. film Četrtek, 17. 5. 1990, TV Slovenija 1, 22.25 – V okviru retrospektive slovenskega igranega filma bo ta večer na sporedu film Leta odločitve. Ljubitelji slovenske filmske umetnosti bodo spet imeli priložnost videti in spoznati enega izmed dosežkov sodobnega slovenskega filma.
RADIO KOROŠKA 18.10–19.00	Izgon in vrnitev Spomin na dobo izseljenštva, na usodno jutro 15. aprila 1942, je še danes živ, saj je takrat nacistični raznarodovalni aparat načrtoval popolno uničenje slovenskega življa na Koroškem: zakrivil je izgon skoraj 300 družin, okoli 1300 pregnanih, zaprl je blizu 1000 oseb, v taboriščih ali zaporih je umrlo okrog 200 koroških Slovencev. Elizabeta Morak iz Šentpetra na Vašinjah in Helena Igerc iz Podkrajja se spominjata, kako boleč je bil prisilni izgon z doma, kakšno trpljenje v taboriščih in kakšni so bili trenutki ob vrnitvi. V pretresljivih besedah opisuje vsa ta travmatična doživetja Elizabeta Morak v svojem dnevniku: „Nikoli se ne bodo zbrisali sledovi te prestrašne krivice; rana, ki je bila zadana vsakemu posamezniku, ne bo zacelila nikoli...“			Bosonoga grofica – amer. film Sreda, 16. 5. 1990, TV A1, 21.10 To je ameriški klasični film, posnet leta 1954, ki prikazuje milje filmske industrije, menedžerja, ki išče igralko. Pri tem igra seveda pomembno vlogo tudi ljubezen. V glavnih vlogah bomo videli Humphreyja Bogarta in Avo Gardner.

SLOVENSKA PROSVETNA ZVEZA V CELOVCU IN SLOVENSKA PROSVETNA DRUŠTVA

vabijo na

OTROŠKO GLEDALIŠKO PREDSTAVO

V DEŽELI OTROK

(Janez Bitenc, Jana Milčinski)

Režija: Peter Militarov
Scena: Saša Kump

Nastopajo: Grega Dolinar, Brane Potočnik, Mare Eržen, Ivica Klobasa, Barbara Knapič, Nataša Pust, Anica Šuštaršič, Ulla Hamberger, Irena Militarov

Glasba, kostum, tehnika: Vitja Avsec, Polona Kus, Matej Rovšek, Tomaž Bergant

Čas: v petek, 18. 5. ob 9.30 uri
Kraj: otroški vrtec v Šentprimozu
Čas: ob 12.30 uri
Kraj: otroški vrtec v Šmihelu
Čas: ob 17. uri
Kraj: farna dvorana v Železni Kapli
Čas: v soboto, 19. 5. ob 15. uri
Kraj: pri Florjanu v Vogrčah
Čas: ob 18. uri
Kraj: v sobi pod cerkvijo v Škocijanu

Govorilne ure za naše kmete

Diplomirana inženirja Štefan Domej in Hanzi Mikl imata vsak torek redne govorilne ure v

zadevah kmetijstva. Za pogovor sta na voljo od 9. do 12. ure v blagovnem oddelku Zveze slovenskih zadrug v Celovcu, Rožanska cesta 85, telefon (0 463) 51-23-65-0.

Koncert skladb slovenskih skladateljev v ORF-studiu

V sredo, 16. maja se bodo na že tradicionalnem VIII. Srečanju mladih slovenskih glasbenikov treh dežel v celovškem studiu ORF zbrali učenci slovenskih glasbenih šol iz Furlanije-Juljske krajine, Slovenije in Koroške. Nastopili bodo solisti in komorni ansambli z različnimi glasbili, sodelovali pa bodo tudi šolski godalni orkester Glasbene matice iz Trsta in slušatelji zborovodske šole s komornim zborom iz Celovca.

Mladi glasbeniki bodo izvajali dela slovenskih skladateljev B. Adamiča, M. Bravničarja, Z. Cigliča, F. Juvanca, M. Lipovška, V. Lovca, D. Meseca, S. Mihelčiča, P. Šivica, L. M. Škerjanca, D. Škerla in A. Weingera. Na programu bo tudi krstna izvedba skladbe mladega slovenskega skladatelja Dimitrija Rejca iz Gorice. Izvedli bodo tudi več priredb slovenskih narodnih pesmi v instrumentalni in zborovski izvedbi.

Vabilo Einladung

Odbor šolske skupnosti na Zvezni gimnaziji in zvezni realni gimnaziji za Slovence v Celovcu prireja v **nedeljo, dne 27. maja 1990**, ob 14.30 uri v veliki dvorani doma sindikatov v Celovcu

Der Schulgemeinschaftsausschuß am Bundesgymnasium und Bundesrealgymnasium für Slowenen in Klagenfurt veranstaltet am **Sonntag, dem 27. Mai um 14.30 Uhr im Festsaal des Gewerkschaftshauses in Klagenfurt eine**

šolsko akademijo pod geslom „GREMO V VES“

Schülerakademie unter dem Motto „DORFGESCHICHTE(N)“

Poleg raznih skupin Zvezne gimnazije in zvezne realne gimnazije za Slovence sodelujejo kot gostje kulturni ustvarjalci Katoliškega prosvetnega društva iz Šmihela in dijaki HTL iz Beljaka.

Neben verschiedenen Gruppen des BG und BRG für Slowenen wirken als Gäste auch Kulturschaffende des Katholischen Kulturvereins aus St. Michael und Schüler der HTL Villach mit.

Odbor šolske skupnosti na Zvezni gimnaziji in zvezni realni gimnaziji za Slovence

Der Schulgemeinschaftsausschuß am Bundesgymnasium u. Bundesrealgymnasium f. Slowenen

Slovenski vestnik dvakrat tedensko

PRIMORSKO DRAMSKO GLEDALIŠČE

Sreda, 16. maj 1990 ob 20. uri, dvorana Solkan, – Ira Levin SMRTNA PAST, predpremera za abonma S-sreda in izven.

Četrtek, 17. maj 1990 ob 20. uri, dvorana v Solkanu – Ira Levin SMRTNA PAST, premiera za red premiera in izven.

Petek, 18. maj 1990 ob 20. uri, dvorana v Solkanu – Ira Levin SMRTNA PAST za red S-petek in izven.

SMRTNA PAST (DEATHTRAP) ameriškega avtorja Ire Levina, ki jo PDG predstavlja kot zadnjo uprizoritev v letošnji sezoni, je kriminalna. Žanr, ki ga slovensko gledališče skorajda ne pozna. Kot v intertekstualni fakturi že v prvi repliki napoveduje, avtor sam obljublja „sočen umor v prvem dejanju in nepričakovan razvoj dogodkov v drugem“. Dovolj obetavno za vrste čakajočih pred dvorano, ki jih s svojimi ekstra senzibilnimi sposobnostmi ugleda jasnovidka Helga ter Dorp.

V uprizoritvi, ki jo pripravlja režiser Janez Pipan s sodelovanjem prevajalke Alje Predan, scenografa Vojteha Ravnikarja, kostumografke Doris Kristič, dramaturginje Diane Koloini, skladatelja Gregorja Strniše, strokovnjaka za posebne efekte Dušana Mihajloviča in lektorja Srečka Fišerja, igrajo Bine Matoh, Dušanka Ristić, Iztok Mlakar, Stane Leban in gostja Vesna Jevnikar v vlogi jasnovidke.

„Ramsak naj trenira SAK!“

Med prvenstveno tekmo SAK-Pliberk so se vse večji meri pojavili glasovi, ki od odbora Slovenskega atletskega kluba zahtevajo, naj za naslednika trenerja Alojza Jagodiča pridobi dr. Ivana Ramsaka.

To zahtevo je posebna iniciativna skupina izrazila s transparentom in letakom. Inicijativno skupino podpirajo zaslužni bivši igralci SAK kot na primer Mag. Peter Waldhauser in Joško Wrolich ter ustanovitelj slovenske nogometnega kluba dr. Zdravko Inzko.

Njihovi najbolj tehtni argumenti za Ramsaka: igralce za motivirati in ljubi ofenzivno igro, sodi med najboljše trenerje na Koroškem.

Komentar dr. Ramsaka: „Taka akcija mi je seveda v veliko čast, a je tudi velik pritisk v primeru mojega prestopa, saj z njim vsi pri SAK pričakujejo osvojitve naslova koroškega prvaka.“

Borba za vsako žogo: Galo (desno) v dvoboju z igralcem Pliberka.

Wrolich drugi na Bledu

Dijak slovenske gimnazije Peter Wrolich iz Loč nadaljuje serijo odličnih nastopov in rezultatov. Na kolesarski dirki „ob Blejskem jezeru“ je v kategoriji za mlajše mladince osvojil odlično drugo mesto in bil s tem najboljši tekmovalac iz inozemstva.

Mladi Blajs (levo) je bil v prvem polčasu eden najboljših igralcev Slovenskega atletskega kluba.

SAK spet v igri za prvaka

Tisoč gledalcev je v petek zvečer gledalo sicer napeto, a kljub temu samo povprečno tekmo med Slovenskim atletskim klubom in Pliberkom. SAK je v 75. minuti izgubil branilca Lojzeta Sadjaka zaradi rdečega kartona.

Napadalci Pliberka kakor tudi njihovi tekmeči v vrstah SAK pa so bili tako nesposobni, da je derbi spodnjekoroških nogometašev moral odločiti „stara sablja“, Marjan Velik iz prostega strela. Dve minuti pred koncem je iz oddaljenosti skoraj štiridesetih metrov poslal v mrežo nizko vrtečo žogo – mimo pliberškega zidu in skozi noge golmana Rataza v mrežo. Igralci in tisočglavna množiča gledalcev skoraj niso mogli verjeti svojim očem, da je kaj takega sploh mogoče. Za Pliberk je ta gol pomenil hud udarec v borbi za osvojitve naslova, SAK pa se je z zmago spet vključil v spopad na vrhu lestvice, saj bo igral še proti obema vodečima ekipama (WAC in Trg).

SAK je tekmo proti Pliberku pričel brez Franca Sadjaka.

NOGOMETNO OGLEDALO

SAK – Pliberk 1:0 (0:0)

Trnja vas, 1000 gledalcev, sodnik Haring (povprečen, izključitev Lojzeta Sadjaka preostira kazen); **postava SAK:** Oraže, Urank, Stern, A. Sadjak, Čertov, M. Kreutz, Velik, Sadjak, Florjančič, Galo, Blajs (57. Hanser). – **Pliberk:** Ratz, Hutter (46. Krausle), Terčič (70. Habernig), Lopinsky, Liesnič, Dlopst, Wuntscheck, Urnik, Pachoinig, Wölbl, Skof. **Gol** za SAK: Marjan Velik (88. minuta, prosti strel). Rdeči karton: Lojze Sadjak (75. minuta, prekršek).

ASK/EDV-Celovec – Bilčovs 2:0 (1:0)

ASK-igrišče, 150 gledalcev, sodnik Hauk (povprečen); **postava Bilčovsa:** H. Schaunig, G. Schaunig, Partl, Schlemitz, F. Quantschnig, S. Hobel, Ogris, W. Kuess, A. Quantschnig, J. Kuess, Karlovčan. **Gola** za ASK: Schoppitsch (25.) in Prentner (78.).

Bilčovščani so za poraz sami krivi, saj niso znali izkoristiti najmanj dveh stoodstotnih možnosti, ki jih je zapravljal W. Kuess, ko ni zadal praznega gola. Sokriva pa je bila tokrat tudi obramba na čelu z vratarjem Schaunigom, ki je pri drugem голу nasprotniku celo „serviral“ žogo za zadetek. Generalka za tekmo proti prvourvrščenemu moštvu iz Treibacha prihodnji vikend je spodletela, toda na domačem igrišču so Bilčovščani sposobni presenetiti.

WSV Frantschach – Dobrla vas 1:1 (0:1)

Frantschach, 150 gledalcev, sodnik Benko (dobar). **postava Dobrle vasi:** Hofstätter, Pasterk (75. Lesjak), Appe, Karel, Opetnik, Mischitz, Prosen, Jörg, Sienčnik, Wegscheider, Roscher (54. Golautschnig). **Gol** za Dobrlo vas: Prosen (26.).

V derbiju med zadnjim in predzadnjim na lestvici je Dobrlo vas vodila do dveh minut pred koncem z 1:0, toda zmagala kljub temu ni. Zaradi boljše gol-razlike je Dobrlo vas obdržala predzadnje mesto, nima pa nobenih možnosti, da se reši izpada iz lige.

Šentpavel – Sele 6:1 (4:0)

Rezultat te tekme pove vse! Selani so se že spoprijaznili z izpadom iz 1. razreda v „nogometno klet“. Edini zadetek je dal Užnik v drugem polčasu in na ta način „omilil“ hud poraz.

Ostali rezultati 1. razreda D: Globasnica – Sinča vas 5:1 (3:0), goli: Blažej (3), Gregorič in Duller oz. Miklau; **Galicija – Podkrnos 2:1 (1:0)**, goli: Reinwald in Klančnik oz. Smole. Schmutzer (Galicija) in Smole (Podkrnos) sta bila izključena; **Metlova – Velikovec 1:1 (1:1)**, strelca pred 600 gledalcev (!): Sadovnik oz. Saliternig; **Reichenfels – Labot 2:1 (1:0)**; **Pokrče – Železna Kapla 1:2 (0:1)**.

Koroška liga		Spodnja liga-vzhod	
1. WAC	22 12 8 2 39:14 32	1. Treibach	22 13 6 3 40:15 32
2. Trg	22 12 5 5 28:16 29	2. ASK/EDV	22 13 5 4 49:26 31
3. Pliberk	22 12 4 6 34:20 28	3. Liebenfels	22 12 7 3 38:21 31
4. SAK	22 8 12 2 22:12 28	4. Zrelec	22 12 4 6 43:18 28
5. Wietersdorf	22 11 5 6 38:19 27	5. St. Leonhard	22 7 9 6 23:24 23
6. Šentvid	22 7 10 5 18:13 24	6. Brückl	22 8 6 8 26:30 22
7. Lienz	22 8 6 8 36:32 22	7. Sentandraž	22 6 10 6 28:36 22
8. Breže	22 7 7 8 34:36 21	8. Vetrinj	22 6 9 7 22:20 21
9. Klopinj	22 7 7 8 28:37 21	9. Bilčovs	22 4 12 6 25:27 20
10. Beljak	21 6 7 8 24:22 19	10. Ruda	22 7 6 9 20:30 20
11. Borovlje	22 5 7 10 25:34 17	11. ASV	22 6 7 9 28:29 19
12. Wolfsberg	22 6 4 12 23:38 16	12. Žitara vas	22 5 9 8 18:29 19
13. FC Mölltal	22 6 3 13 17:34 15	13. Dobrla vas	22 2 6 14 15:41 10
14. Irschen	21 2 3 16 14:53 7	14. Frantschach	22 3 4 15 20:49 10

Spodnja liga-zahod		1. razred D	
1. Raika Matri	22 12 6 4 56:23 30	1. Velikovec	21 18 2 1 71:11 38
2. SV Lendorf	22 11 5 6 35:27 27	2. Grebinj	21 15 4 2 39:13 34
3. Brnca	22 10 6 6 44:34 26	3. Metlova	21 11 5 5 44:25 27
4. Trebinje	22 10 5 7 27:27 25	4. Šentpavel	22 8 8 6 33:30 24
5. Šmohor	22 8 7 7 37:34 23	5. Železna Kapla	22 7 8 7 34:36 22
6. Rožek	22 7 8 7 38:35 22	6. Pokrče	22 9 3 10 34:30 21
7. Baldramsorf	22 9 3 10 43:40 21	7. Reichenfels	22 8 4 10 32:40 20
8. Landskron	22 8 5 9 26:24 21	8. Podkrnos	22 8 4 10 30:38 20
9. Baško jezero	22 9 3 10 28:38 21	9. Labot	22 9 2 11 20:34 20
10. Sachsenburg	22 9 3 10 34:49 21	10. Globasnica	21 6 7 8 38:41 19
11. Sentjakob	22 8 3 11 37:38 19	11. Galicija	21 8 3 10 35:46 19
12. Magdalen	22 6 6 10 30:39 18	12. Šmihel	21 7 2 12 20:27 16
13. Wernberk	22 6 5 11 29:39 17	13. Sinča vas	22 6 3 13 30:53 15
14. Radenthein	22 6 5 11 32:49 17	14. Sele	22 1 5 16 21:57 7

11. srečanje šahistov štirih sosednjih dežel

Prizadevni člani šahovske sekcije Zveze slovenskih športnih društev v Italiji – Trst, ki jih vodi šahovski mojster dr. Božidar Filipovič, se skrbno pripravljajo na organizacijo tradicionalnega 11. srečanja šahistov iz Pirana, Kopra, Ilirske Bistrice, Tolmina, Nove Gorice, Slovenske športne zveze – Celovec, Monoštra iz Porabja (Madžarska) in ZSSDI – Trst, ki bo potekalo v okviru tekmovalnega programa Primorske šahovske zveze – Koper.

Srečanje bo 19. in 20. maja letos v prostorih prosvetnega doma na Opčinah pri Trstu, sodelovale pa bodo 8 – članske ekipe mest iz štirih sosednjih dežel, ki bodo turnir odirale po Bergerjevem sistemu.

Na dosedanjih desetih srečanjih so imeli največ uspeha šahisti Pirana, ki so zbrali 223,5 točke, slede: Nova Gorica 204,5, SŠZ – Celovec I 159, ZSSDI – Trst 133,5, Tolmin 113,5, Monošter 50,5, Bekštanja 26, Elterndorf 18 in SŠZ – Celovec II 2 točki. Ekipe Kopra in Ilirske Bistrice letos sodelujeta na srečanju prvič.

Silvo Kovač

ŠAHOVSKA RUBRIKA

Šahovska naloga št.: 74

RANTANEN – HERTNECK/Danska 1989

Po 17. potezi belega Lg5 je v francoski obrambi omenjene partije nastala pozicija, ki je na diagramu. Beli po f-liniji in diagonalah nevarno ogroža črnega kralja. Toda tudi črni, ki je na potezi, ima v obrambi lep motiv v belem kralju, ki je sredi šahovnice.

Kako je črni uspel zaščititi svojega kralja in v protiigri ogroziti belega, je naloga reševalcev.

Rešitev naloge št.: 73

Cvitan je s potezo 31. Sd8! presenetil nasprotnika in hrabro žrtvoval damo, ki jo črni ni smel vzeti, saj na 31...Sb2: sledi : 32.Tc8: Dd7 33.Lh3! in beli zmagal.

Hansen je zato v partiji vzel trdnjavo, nakar je sledilo 31...Sc1: 32.Sc6 Dc5 33.De5 Df8 34.Dc7 Lg4 35.Se7+ Kh8 36.f3 Se2+ 37.Kf2 in črni se je vdal, saj izgubi figuro!